

SOLLUBEKO BI EZKURRAK (3n. SARIA: 20.000 PTA.)

Soillube'tik ikuskizuna: itsaso zabala alde bate-tik, Gernikako ibaia, Mungia eta txori-erria, Udalaitz eta Anboto, Gorbeia... eta oiñ azpian, Bermio.

Gernikan erne nintzan, muiño batean, Santimamiñetik ez aiñ urrun. Areitz eder bat egin nintzan eta bizkaitarrak nere babesean, nere itzalpean, egiten zituzten euren batzarrak...

Bi karlistada ezagutu dodaz, joandan mendean eta Gernika kiskaltzen ere bai mende onetako guda madarikatuan... Iparagirrek abestu eban lenengoz, eta Madrid'en, bere "Gernikako Arbola" bigarren karlistadaren ondoren...

Joan dan mendeko bi gerrak Euskalerra utzi eben galduta, pobrezian eta tristuran.

Mendian bezela, itsasoan ere... Kaietan bateltxoak, trañneruak eta atunetako txalopa-andiak... 1912'ko udarako galerna itzalak ekarri eban erio-tza eta negarra... Sota'ren "Goizeko-Izarra" k jaso ebazan gizonak udetatik; baiña, famili askoek ez eben orrelako suerterik izan, semeak eta gurasoak alkarrekin joan ziran ondora...

Bilbo aldera begiratu ezkerro, berriz, burni-meatzetara erdaldunak eldu dira baztar guztiak zapal-tzen. Euskadi galduta. Ez da arritzeko Sabiñek oi u egiten ba dau:

"I1 naiago det/ikusi baiño/aberriaren amaia...
Zure basotik atzo igoten zan
eskari ona zerura
gaur erdaldunak sartuta
aixea be birauz bete da.
Nolan ondiño il ez zara?"

Tostartekoak beti makal eta pobre... Baserritarra nekez... Lantegiak erbestekoez beteak... Baporak sortu dira eta txalupa-andiak galdu... Piñu balzak jan dituz gaztain eta areitz-basoak... Galdu gara betirako...?"

Burua jasotzen ekin dogu eta bere onera ekarri baiño lenago, Franco'ren zapalketa eta Gernikaren triskantza.

Euskadik, ordea, dirau eta Gernikako areitza ere bai:

"Areitz bat Bizkaian da
zar, sendo, zindo bera ta bere
Lagia lakua..."

Nere aizpa Gernikan, baiña neu Soillube gaiñean sorturiko areitzaren ondorena naiz. Erori nintzan lurrera eta bertan sortu eta azi areitz sendo-ederra egin arte... Bermiotik etorri ziran gizonak aizkoraren ago ankerra neure gerrian ipiñiz eta ebagi ninduen, arbola luze-lerdena nintzan au. Zeruu-aiñokoa nintzan.

Bermioko kaian egiten ari ziran iru mastako ontzian, masta-erdiko ipiñi ninduen, laukiko iru oial aundieri eusteko... Irureun toneladako ontzia, baleetarako egiña: bost txalupa barruan. Aietatik lau baleari segitzeko. Bosgarrena gordeta, bateren bat onduratuko balitz errespetorako...

Balea gure kaietatik urrunduzan eta Terranobako udetara joan bear, Labrador partera, bale-billa. Lau txalopa arrantzarako eta lau patro: kapitana, pillotua, maixua eta kontramaixua, bakoitza be-rean...

Masta-muturreko mutillak, balea!, deitzean, kapitanak bale-ontzia aruntz zuzentzen dau, bi millertara eldu arte eta orduan txalupak udetara botau, eta, aizea popatik ba'da, oialez eta bestela, arraunez balearengana jo. Gertuen dagoen txalupak botaten dautso lenengo arpoia eta bigarrena al ba'da. Geroago beste arpoi bat sartun ezkerro, oba da balea urpera joaten lagatzea... Irtetan dabenian, sangraderekin zauritu, "odol aundietan" oba. "Odol txikiak" diranean, nekez iltzen da balea...

Azken arnasa emoten dabenian, orduan atoian edo erremulkan ontzira gerturatu, indioekin gerrak diranean. Pake garaian, berriz, legorrera eramane bertan eraikitako txabolara, an zatituteko eta, txingarrak egiñez, koipeak atara eta barriketean immi-

ñi... bodega guztiak bete artean. A zer poza udazkeneko aize epelakin etxeruntz abiatzen geranean... !

Labradoreko eskimalek euskaldunekin zearo asarratu dira joan dan udazkenean, bale-ontzi batego mutilek buruzagiari emaztea arrapatu ziotelako... Aurten udaberrian agertu geranean, sekulako eriotzak egin dituzte txaboletako gizonen artean eta urtutze-lanak barruan egin bear izan ditugu, ontzia erretzeko arrisku aundiarekin... Labradoreko parte onetan ez degu aurrerantz pakerik izango, gorroto bizian bait daude gure aurka. Ez dute arrazoirik palta.

Negua bere sudurra agertzen asi danean, etxeruntz jo dogu, oial guztiak zabalik. Illebeteko deskansua daukagu bidean, ames egiteko denbora luzea... Eskimalak ez diran indioekin ondo alkaritzen gara eta agur egin diegu datorren udaberrirarte:

Euskaldunak. etorri berriro gure Qana. Ekarri sargardoa, ogia, burnizko aizkorak eta lanabesak gure kastor-larruekin trukatzeko...

Zenbait neskaitilen begietatik malko epelak erortzen ikusi dodazen. Gorputzaren azal-koloreak ez dio maitasunari esirik ipintzen: baiña, gure mutilek euren biotzak Euskalerrira begira dabez... An urrutian Bermioko kaleak ikusten dituzte. Kale zoragarriak. Zein illebate luzea Terranobatik Bermiora bitartekoa...!

Zer istilluak eta zer algarak ontzi-muturra, Matxitxakotik aurrera, abiatzen danean kaira sartzeko... Zazpi illebate zure kalerik ikusi barik... Neuk be antxe ikusten dot Soillubeko tontorreko neure sor-lekua. andik atera ninduen bale-ontzi onetako erdiko masta izateko...

Zer zoriona etorri diranentzako eta berton zai zai eta arduraz beterik, egon diranentzako. Altis-kuak, nekeak eta izardiak koipe biurtu diraz eta, koipe oneri eskerrak, orain negua etxeko epeletan igaroko dogu, udaberriak lur osoa berpiztuko duen arte...

Neguan, oraindiño ere, baleak agertzen dira gure kostaldean: banan-banan, ama danak parte artzen dabe; baita alboetako kaietako ontziak be... Zenbat burruka sortzen dan kaien artean arrantza onetan... Zergaitik? Lenengo arpoiak kalea bere

portura eruaten dabelako. Eta, bale batek aberastason aundiak ekartzen ditu errira... Alegindu egin bear lenengo arpoia sartzen...!

Eldu da berriro udaberria eta berriro oial zuriak masteetan zintzilik...

"Boga, boga, mariñela
joan bear degu urrutira...
bai Indietara".

San Lorenzo ibaiaren kolkoan baleak sardan: nai dan beste koipe dogu barriketan sarturik. Bodegan oraindik leku apurtxo bat badago libre eta uraxe bete nai... Antzarrak nortetik egoalderuntz abiatu ziran joan dan astean, baiña kapitanak beste dozena bat barrika gura ditu guztien partillak obeatzeko... Bat-batean egoaldia aldatu da. Ifaraldeko aizeak jotzen dai. indartsu eta oialak arria bear arin. Aizearekin batera otzaren madarikazioa. Diru-goseak galduko gaitu... Itsasoa izozten asi da. Izotzak arrapatu gaitu eta ontzia ondoratu da. Agur koipeak, agur diruak, agur ametsak, agur Bermio...

"Ez det, nik ikusiko
zure kai ederra..."

;**

Soillubeko areitz ederra Labradoreko ur izoztuetan gelditu da betirako, etorkizunean andik iñork ataritzen ez ba'dau.

ARRINDA'tar ANES
1992

Sardui'tar Deunoro'ri zorionak

Urtien asieran
negu illunian
mendi-gaillurrak zuri
bixi ziranian
otzen bildurrik gabe
agertu ziñian.
Zorionak Deunoro
jaiotz-egunian.

Sabin Enbeita Goiria